

Bog anmeldelser

Anmelder i dette nummer: Assistent *Flemming Jensen* H.A. og H.D.

E. W. Paulson og Odd Johnsen: **"Regnskabslovgivning i Europa og U.S.A."**, udgivet af Forretningsøkonomisk Institut ved Norges Handelshøyskole, i kommission hos Bedriftsøkonomens Forlag, Bergen 1955. 170 sider, pris 24 n. kr. hft. og 29 n. kr. indb.

Denne bog er fremkommet som et indlæg i den i Norge standende debat om det lovudkast, som Den Norske Aksjelovkomité av 1947 fremsatte i februar 1952. Dens primære formål er at agitere for en dyberegående regnskabsteoretisk diskussion af en ny norsk aktieselskabslovs formål og udformning, inden den affattes i detaljer og fremlægges på Stortingets bord.

Selvom impulsen til bogen således må siges at komme fra interne norske forhold, har den alligevel ved sit brede oplæg interesse langt ud over Norges grænser. Den er nyttig i alle regnskabskredse, der er interesseret i et dybere studium af gældende europæisk og amerikansk regnskabslovgivning, specielt med henblik på denne lovgivnings a jourføring efter regnskabsteoretiske synspunkter.

Bogen er opbygget i 6 hovedkapitler: A) Om begrebet ordentlig regnskabsførelse, B) Regnskabslovgivningens udvikling og stilling i dag, C) Regnskabsbestemmelser i amerikansk forbundslovgivning, D) En kort oversigt over norsk regnskabslovgivning, E) Regnskabsbestemmelsene i innstilling fra den norske aksjelovkomité av 1947, og F) Overblik og konklusioner. Endelig afsluttes med et engelsk resumé og en række bilag.

I kapitel A tages udgangspunkt i en kortfattet analyse af det grundtema, der

går såvel i norsk som i andre landes (f. eks. dansk) regnskabslovgivning, nemlig den retslige standard: *"ordentlig regnskabsførelse"*. Forfatterne opløser dette begreb i tre hovedkrav til regnskabet: Klarhed, fuldstændighed og kontinuitet. Klarhed vedrører regnskabet ydre form; fuldstændigheden har dels relation til det tidspunkt, hvorpå de forskellige regnskabsposter indregnes, dels til arten af de poster, der indregnes i regnskabet. Vedrørende tidspunktet for posternes optagelse i regnskabet anføres kort et par af de forskellige tidspunkter for regnskabsmæssig registrering af virksomhedens transaktioner, kontant- og produktionsbasis, for at påkalde lovgivernes opmærksomhed på dette betydningsfulde diskussionspunkt. Med hensyn til, hvilke arter af poster, regnskabet bør indeholde, berører forfatterne det meget vigtige spørgsmål om de poster, hvorfor der hverken er eller vil blive erlagt *"betaling"*, skal registreres i regnskabet. Forfatterne påviser med et konkret eksempel, kontrakter om køb eller salg, hvorledes regnskabet ikke kan betegnes som fuldstændigt, – ja hvordan det kan være direkte misvisende, kan man fristes til at tilføje – hvis sådanne forhold ikke medtages. Regnskabslovgivningen idag synes ikke at være opmærksom på dette vigtige forhold, og det må beklages at heller ikke det nye norske aktielovudkast har beskæftiget sig hermed.

Endelig påpeges i dette kapitel vurderingens store betydning for resultatberegningen. Det slås fast, at retningslinierne for denne vurdering først kan afstikkes, når det hovedspørgsmål er klarlagt, *hvad der skal forstås ved det regnskabsmæssige overskudsbegreb*. Forfatterne ønsker på

Bog anmeldelser

Anmelder i dette nummer: Assistent *Flemming Jensen* H.A. og H.D.

E. W. Paulson og Odd Johnsen: **"Regnskabslovgivning i Europa og U.S.A."**, udgivet af Forretningsøkonomisk Institut ved Norges Handelshøyskole, i kommission hos Bedriftsøkonomens Forlag, Bergen 1955. 170 sider, pris 24 n. kr. hft. og 29 n. kr. indb.

Denne bog er fremkommet som et indlæg i den i Norge standende debat om det lovudkast, som Den Norske Aksjelovkomité av 1947 fremsatte i februar 1952. Dens primære formål er at agitere for en dyberegående regnskabsteoretisk diskussion af en ny norsk aktieselskabslovs formål og udformning, inden den affattes i detaljer og fremlægges på Stortingets bord.

Selvom impulsen til bogen således må siges at komme fra interne norske forhold, har den alligevel ved sit brede oplæg interesse langt ud over Norges grænser. Den er nyttig i alle regnskabskredse, der er interesseret i et dybere studium af gældende europæisk og amerikansk regnskabslovgivning, specielt med henblik på denne lovgivnings a jourføring efter regnskabsteoretiske synspunkter.

Bogen er opbygget i 6 hovedkapitler: A) Om begrebet ordentlig regnskabsførelse, B) Regnskabslovgivningens udvikling og stilling i dag, C) Regnskabsbestemmelser i amerikansk forbundslovgivning, D) En kort oversigt over norsk regnskabslovgivning, E) Regnskabsbestemmelsene i innstilling fra den norske aksjelovkomité av 1947, og F) Overblik og konklusioner. Endelig afsluttes med et engelsk resumé og en række bilag.

I kapitel A tages udgangspunkt i en kortfattet analyse af det grundtema, der

går såvel i norsk som i andre landes (f. eks. dansk) regnskabslovgivning, nemlig den retslige standard: *"ordentlig regnskabsførelse"*. Forfatterne opløser dette begreb i tre hovedkrav til regnskabet: Klarhed, fuldstændighed og kontinuitet. Klarhed vedrører regnskabet ydre form; fuldstændigheden har dels relation til det tidspunkt, hvorpå de forskellige regnskabsposter indregnes, dels til arten af de poster, der indregnes i regnskabet. Vedrørende tidspunktet for posternes optagelse i regnskabet anføres kort et par af de forskellige tidspunkter for regnskabsmæssig registrering af virksomhedens transaktioner, kontant- og produktionsbasis, for at påkalde lovgivernes opmærksomhed på dette betydningsfulde diskussionspunkt. Med hensyn til, hvilke arter af poster, regnskabet bør indeholde, berører forfatterne det meget vigtige spørgsmål om de poster, hvorfor der hverken er eller vil blive erlagt *"betaling"*, skal registreres i regnskabet. Forfatterne påviser med et konkret eksempel, kontrakter om køb eller salg, hvorledes regnskabet ikke kan betegnes som fuldstændigt, – ja hvordan det kan være direkte misvisende, kan man fristes til at tilføje – hvis sådanne forhold ikke medtages. Regnskabslovgivningen idag synes ikke at være opmærksom på dette vigtige forhold, og det må beklages at heller ikke det nye norske aktielovudkast har beskæftiget sig hermed.

Endelig påpeges i dette kapitel vurderingens store betydning for resultatberegningen. Det slås fast, at retningslinierne for denne vurdering først kan afstikkes, når det hovedspørgsmål er klarlagt, *hvad der skal forstås ved det regnskabsmæssige overskudsbegreb*. Forfatterne ønsker på

dette punkt tydeligvis at kritisere forslagsstillernes undladelse af at beskæftige sig med dette spørgsmål. I stedet for først at fastlægge de generelle principper har man straks taget fat på løsningen af specialproblemerne.

Forsigtighedsprincippet betegnes i bogen som praksis' udlægning af „ordentlig regnskabsførelse“, uden at forfatterne nærmere diskuterer den økonomiske holdbarhed af dette dogme. Her havde forfatterne ellers en lejlighed til at ramme en pæl gennem den desværre gængse opfattelse, at forsigtighedsprincippet som det praktiseres i form af „laveste værdis princip“ altid vil føre til en lav og forsigtig resultatberegning. Palle Hansen har i en række artikler i *Affærsøkonomi*, nr. 12, 14 og 20, 1954, påvist, at dette absolut ikke behøver at være tilfældet og at forsigtighedsprincippets anvendelse ligefrem kan få den modsatte virkning af den tilsigtede.

Kapitel B er især interessant ved sin gruppering af europæiske regnskabslovgivning i tre hovedretninger: Den tyske (Tyskland, Sverige og Finland), den franske (Frankrig og England) og den schweiziske (Schweiz), der er kendetegnet ved strenge, meget detaljerede (tyske), mere generelle (franske) eller næsten ingen bestemmelser (schweiziske), om status og driftsregnskabet formelle og reelle indhold. Afgørende forskelligheder kan især spores med hensyn til akcepteringen af hemmelige reservers dannelse og opløsning. Den tyske og især den schweiziske retning tillader hemmelige reservers tilstedeværelse, mens den franske retning nærmest er modstander heraf. Forfatterne placerer Danmark et sted mellem den tyske og den schweiziske lovgivningsretning; man kan måske her tilføje, at det foreliggende forslag til ny dansk aktieselskabslov nærmest ligger på linie med den tyske retning; derimod volder det øjensynligt vanskeligheder at indpasse Norge i denne tredeling, omend en vis tendens synes at gå i retning af større

overensstemmelse med den svenske lovgivning.

Af speciel interesse er i dette kapitel bemærkningen om, at fremtidig regnskabslovgivning sikkert må tage det aktuelle problem op, hvordan aktieselskabs- og skattelovgivning kan nærmes til hverandre. En sammensmeltning af forretningsmæssige og skattemæssige hensyn i generelle regnskabsforskrifter om vurdering og resultatberegning har idag den allerstørste praktiske interesse.

Løvrigt indeholder dette kapitel en ret detaljeret gennemgang af de tre landegrupperes regnskabslovgivning med hensyn til udformningen af drittsregnskabet, status, årsberetningen og koncernregnskabet, hvorunder der fremkommer mange interessante enkeltheder. Som en af de tydeligste tendenser i europæiske regnskabslovgivning fremstår den stadig øgende oplysningspligt, ikke blot i selve regnskabet men især i årsberetningen. Disse krav om større udførlighed og klarhed i regnskabet opstilling og indhold udformes dog forskelligt; den fransk-engelske indstilling går mere i retning af omhyggeligt udformede principforskrifter, mens den tysk-svensk-finske linie går imod vidtgående detailregler.

Kapitel C bringer en interessant gennemgang af den amerikanske forbundslovgivnings regnskabsbestemmelser, der især er indeholdt i en række federale kommissioners arbejdsprogrammer: Interstate Commerce Commission, Federal Trade Commission, Federal Power Commission, Federal Communications Commission og Securities Exchange Commission. Hovedindtrykket af amerikansk regnskabslovgivning er dels de mange speciallove for afgrænsede områder af erhvervslivet, og dels de meget udførlige detailbestemmelser, som disse speciallove indeholder.

Kapitel D bringer en kort gennemgang af de nugældende norske regnskabsbestemmelser. De findes i et stort antal

speciallove, og man får et levende indtryk af det store behov for koordinering og klarere linier, der er baggrunden for den standende debat.

I kapitel E tages det fremsatte aktielovforslag op til behandling. Forfatternes kritik må siges at være ret hård men tilsyneladende også berettiget. Komitéen har i sin motivering til forslaget undladt at tage så fundamentale spørgsmål som regnskabslovgivningens formål og hovedprincipper op til drøftelse, således at linien i detailudformningen kan være svær at finde, ligesom lovens mere generelle bestemmelser kan blive vanskelige at administrere. En sådan typisk bestemmelse i forslaget motivering lyder, at „aksjonærene overhodet ikke må føres bak lyset ved usannferdige regnskaber“. Man spørger uvilkårligt med forfatterne, hvilke kriterier der skal lægges til grund for afgørelsen af regnskabs „sannferdighed“. Herpå findes intet svar i motiveringen.

Endvidere synes forslaget eensidigt at skulle beskytte kreditorer og aktionærer, mens andre interessegrupper som medarbejdere og det offentlige ikke nævnes eller tilgodeses. Det forekommer heller ikke indlysende, at kreditorer skulle have det samme eller endog større behov for beskyttelse end aktionærene.

Til kreditorernes rådighed står kreditoplysningssystemer o. lign., og større kreditorer som banker og storleverandører formår at varetage deres egne interesser hvad regnskabsoplysninger angår på langt mere effektiv måde end aktionærene, der i mange tilfælde er helt henvist til det regnskabsmateriale, virksomhedens ledelse finder det passende at oplyse.

På det vigtige område: vurderingen af statusposterne, er lovforslaget desværre spinkelt. Det vakler mellem videst mulige korrekte statusværdier og forsigtighedshensynet, og tendensen går i retning af det sidste.

Også på andre væsentlige områder synes forslagsstillerne at forpasse chancen

for en effektivisering af det offentliggjorte årsregnskab. De undlader i realiteten at forlange bruttoindtægten vist i regnskabet (omend de foreskriver den vist i beretningen, „for så vidt det kan skje uten skade for selskapet“), ligesom de heller ikke kræver særskilt opstilling af det ordinære driftsregnskab. For begge forhold synes begrundelsen at være, at man vil beskytte selskabets interesser.

Ved første øjekast forekommer disse ulemper ved det norske forslag at være afbødet ved den ret centrale position, årsberetningen indtager i forslaget. Men selv om beretningen ifølge forslaget dels skal rumme oplysninger, der sætter regnskabet i et noget videre økonomisk perspektiv, og dels skal oplyse om de anvendte principper for vurdering og op- og nedskrivning samt om dannelse og opløsning af hemmelige reserver, er der i realiteten givet virksomhederne så store muligheder for at undlade at give disse oplysninger, at det stadig i stort omfang er overladt dem selv at afgøre, hvilke oplysninger, der skal fremkomme i beretningen.

Alt taget i betragtning må man dele forfatternes skuffelse over at det ikke er lykkedes at få en mere tilbundsående drøftelse af årsregnskabs formål lagt til grund for lovforslagets udarbejdelse. Aktielovkomitéen skulle efter planerne have samarbejdet med en komité for revision af regnskabslovgivningen, men denne sidste komité er endnu ikke blevet nedsat. Resultater er derfor blevet, at det foreliggende forslag mere er præget af juridiske end af økonomiske synspunkter.

Bogen kan som indledningsvis antydet takket være sit brede oplæg og sin almengyldige problemstilling anbefales enhver, der interesserer sig for regnskabslovgivningens fremtidige udformning. Dette spørgsmål må ofres alle gode kræfter, såfremt den voksende erkendelse af regnskabs stadig øgende vurderingselement

Flemming Jensen.